

ภาควิชา
การพยาบาลเด็กและวัยรุ่น
คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

“หนูน้อยปลอดภัย..ไร้อุบัติเหตุ”

ตอนที่ 1: บทนำและอุบัติเหตุใน
เด็กวัยทารก

อาจารย์ เรือเอกหญิง สุพัตรา นุตรักษ์
อาจารย์ วรณไพโร แยมมา

บทนำ

อุบัติเหตุเป็นสาเหตุของการบาดเจ็บและเสียชีวิตในเด็กที่พบได้บ่อย และยังเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น บิดา มารดา หรือผู้ดูแล ต้องตระหนักในการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ทั้งนี้พยาบาลเด็กเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยลดอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บที่สามารถป้องกันได้ โดยการให้ความรู้และสร้างความตระหนักกับบิดา มารดา หรือผู้ดูแล ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยให้แก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัยซึ่งหมายถึง เด็กแรกเกิด จนถึงอายุ 6ปี (กระทรวงสาธารณสุข,2558) ซึ่งเป็นวัยพื้นฐานที่สำคัญให้สามารถเติบโตในวัยถัดไปและเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคตได้

ทั้งนี้ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บในเด็ก มีดังนี้

1. ปัจจัยจากตัวเด็ก

1.1 วัยของเด็ก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยเด็กเล็กหรือวัยเตาะแตะ เนื่องจากการเจริญเติบโตทางร่างกายยังไม่สมบูรณ์ ได้แก่ การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น แขนและขา การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น การใช้นิ้วมือหยิบจับสิ่งของต่างๆ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้มือและตายังไม่สัมพันธ์กัน เป็นต้น จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กได้รับอุบัติเหตุได้มากที่สุด ซึ่งเกิดจากความซุกซน ความอยากรู้อยากเห็น ชอบทดลอง กระโดดโลดเต้น ปีนป่าย ชอบการผจญภัย และชอบทำหายด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

1. ปัจจัยจากตัวเด็ก (ต่อ)

1.2 เพศของเด็ก

พบว่าอุบัติเหตุหมัก
เกิดขึ้นในเด็กชายมากกว่า
เด็กหญิง เพราะโดยธรรมชาติ
เด็กชายมีความซุกซน กล้า
แสดงออก ชอบเสียง และชอบ
ผจญภัย

1. ปัจจัยจากตัวเด็ก (ต่อ)

1.3 สภาพทางกายของเด็ก

สภาพทางกายของเด็กที่ไม่ปกติ เช่น ความเห็นดีเห็นน้อย สายตาสั้น หูตึง แขนขาพิการ เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ เด็กที่มีความผิดปกติทางร่างกายหรือเด็กที่อยู่ในสภาวะเจ็บป่วย ล้วนส่งผลให้ไม่สามารถดูแลตนเองได้เต็มที่ จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายกว่า

2. ปัจจัยจากบิดามารดา หรือผู้ดูแลเด็ก

การขาดความเอาใจใส่จากบิดามารดา/ผู้ดูแล จากหลายสาเหตุ เช่น มีภารกิจมาก ขาดความรู้ในการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกวิธี ไม่ได้เฝ้าดูใกล้ชิด หรือจากสภาพทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจของบิดามารดา/ผู้ดูแล ที่ผิดปกติ เช่น การเจ็บป่วย ร่างกายพิการ มีภาวะเครียด ซึมเศร้า โกรธจากสิ่งต่างๆ ทำให้ขาดความสนใจขาดความระมัดระวังในการดูแลเอาใจใส่เด็ก

3. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมด้านสังคม เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุในเด็กได้โดยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ถนน แม่น้ำ คลอง สระน้ำ สนามเด็กเล่น บริเวณบ้านที่มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เก่าชำรุด และมีการวางทิ้งของไว้อย่างไม่เป็นระเบียบ รวมถึงของเล่นเด็กที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือสนามเด็กเล่นที่มีอุปกรณ์ชำรุด เป็นต้น

อุบัติเหตุในเด็กปฐมวัย แต่ละช่วงอายุ

ผู้สอนขอนำเสนออุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บที่พบบ่อยในเด็ก
ปฐมวัยแต่ละช่วงอายุตามลำดับ ดังนี้

1. วัยทารก: Infant (แรกเกิด - 1 ปี)
2. วัยเตาะแตะ หรือวัยเด็กเล็ก: Toddler (1-3 ปี)
3. วัยก่อนเรียน: Pre-school (3-6 ปี)

ทั้งนี้ในบทเรียน ตอนที่ 1 นี้ ผู้สอนจะขอกล่าวถึงเฉพาะ
อุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บที่พบบ่อยในเด็กปฐมวัย ช่วงวัยทารก ดังนี้

1. การพลัดตกหกล้มหรือตกจากที่สูง

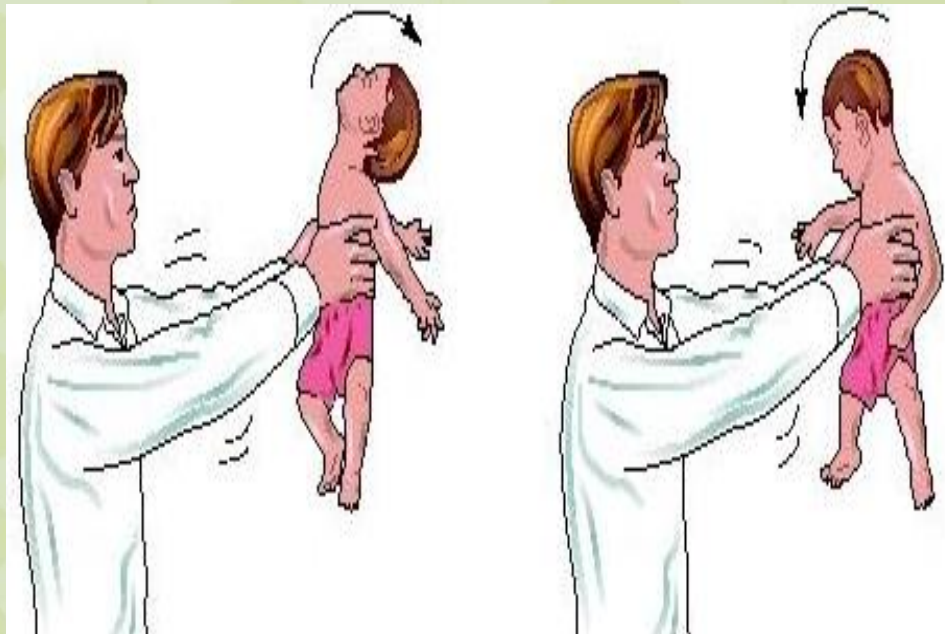
เด็กวัยนี้จะเริ่มเคลื่อนที่ได้ดีและเร็วขึ้นจากการกลิ้ง คืบคลาน เกาะเดิน และเดินได้เอง หากผู้ดูแลไม่เข้าใจพัฒนาการของเด็กจะเป็นผลทำให้เด็กมีความเสี่ยงต่อการตกบันได ตกเตียง ตกโซฟา เป็นต้น

2. การเขย่าตัวเด็ก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ดูแลที่มีอารมณ์หงุดหงิดกับการร้องไห้ของเด็ก และต้องการเขย่าให้เด็กหยุดร้อง ทั้งนี้การเขย่าตัวเด็กทำให้มีเลือดออกในสมองและประสาทตา ส่งผลให้เด็กพิการทางสมอง ตาบอด หรือเสียชีวิตได้

3. การอุดกั้นทางเดินหายใจ

เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งแหวดล้อมด้วยการเอาสิ่งที่สนใจใส่เข้าปากซึ่งอาจทำให้สำลัก อุดกั้นทางเดินหายใจและเสียชีวิตได้ นอกจากนี้เด็กที่คลานได้ เดินได้ จะพบความเสี่ยงต่อเส้นสายรัดพันคอทำให้ขาดอากาศหายใจ เช่น สายผ้าม่าน เชือกกระตุกมูลี่ที่ขดเป็นวงกลม เป็นต้น

4. กลุ่มอาการทารกเสียชีวิต เฉียบพลันโดยไม่ทราบสาเหตุ (Sudden Infant Death Syndrome: SIDS)

เบาะที่นอนหรือหมอนที่นุ่ม
และมีขนาดใหญ่ ผ้าห่มหนา กอง
เสื่อผ้า หรือถุงพลาสติก สิ่งเหล่านี้อาจ
กดทับหรือคลุมใบหน้า ปาก และจมูก
ของเด็กทำให้ขาดอากาศหายใจและ
เสียชีวิต หรือการนอนคว่ำเป็นท่านอน
ที่อันตรายสำหรับทารกแรกเกิดจนถึง
อายุ 4 เดือนเพราะใบหน้า ปาก และ
จมูกของเด็กอาจกดทับกับที่นอนทำ
ให้ขาดอากาศหายใจและเสียชีวิตได้

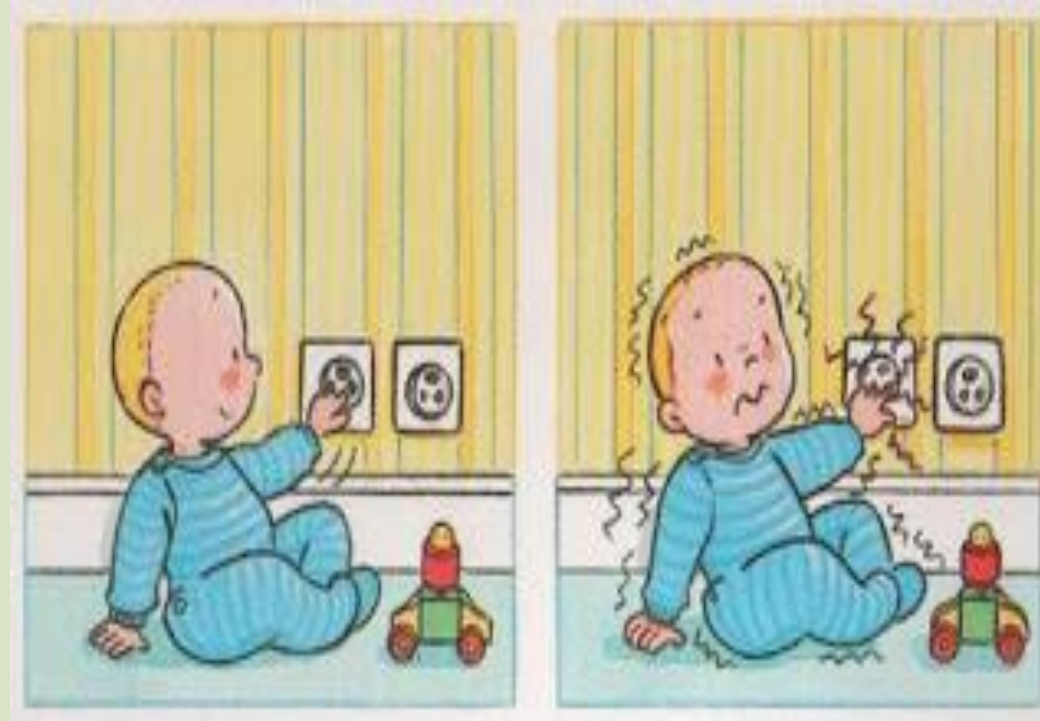
ที่มา <https://parachute.ca/en/injury-topic/fall-prevention-for-children/>

5. ความร้อนลวก

บิดามารดา/ผู้ดูแล อาจ
ถือแก้วที่มีน้ำร้อนแล้วเด็กคว้า
แก้วทำให้ราดตัวเด็ก หรือ
สายไฟของกาน้ำร้อนที่ห้อยอยู่
ต่ำในระดับที่เด็กสามารถดึง
กระชากให้ล้ม และน้ำร้อนราดตัว
เด็กได้ หรือเด็กที่เริ่มคลานได้
มักจะใช้นิ้วแหย่ปลั๊กไฟหรือกัด
สายไฟ เป็นต้น

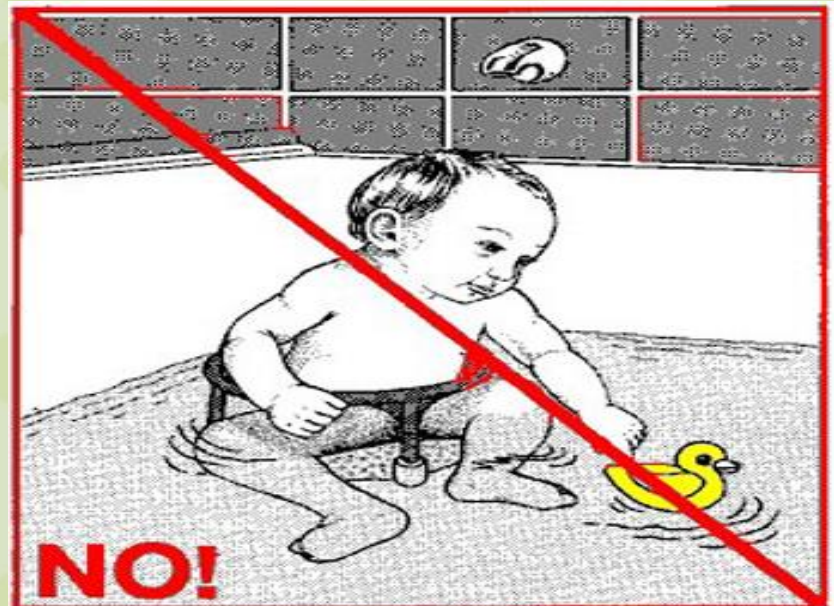
ภาพแสดงเด็กใช้นิ้วแหย่ปลั๊กไฟซึ่งอาจทำให้ถูกไฟดูด

ที่มา: <https://arbeitsmaterial.blogspot.com/2016/08/gefahrkarten.html>

6. การจมน้ำ

เด็กอายุมากกว่า 6 เดือนแม่จะเริ่มนั่งเองได้ แต่ห้ามให้เด็กนั่งเล่นตามลำพังในอ่างน้ำหรือกะละมังที่มีน้ำอยู่ระดับสูง ทั้งนี้แม้มีระดับเพียง 5 เซนติเมตรก็อาจทำให้เกิดการจมน้ำได้ โดยเหตุการณ์ที่พบได้บ่อยคือ การจมน้ำในบ้าน คลอง ร่องน้ำ ทั้งนี้ร้อยละ 38 ของเด็กที่จมน้ำเสียชีวิตในเด็กเล็กและมีผู้ดูแลรับผิดชอบอยู่แต่ผู้ดูแลเด็กมักเผลอชั่วขณะ เช่น เดินไปล้างจาน ตากผ้า รับประทานอาหาร หรือเผลอหลับ เป็นต้น

7. สารพิษ

เด็กวัยนี้สามารถคลานหรือเดินไปตามบริเวณต่างๆ ของบ้านได้ ทำให้สามารถเข้าถึงสารพิษต่างๆ ได้ หากผู้ดูแลเก็บไม่พ้นมือเด็กหรือไม่มีอุปกรณ์ ล็อกตู้ที่ใช้เก็บน้ำยาหรือสารเคมีที่เป็นอันตรายแก่เด็ก

“ขอบคุณพี่ ๆ ที่ตั้งใจเรียน
เพื่อมาดูแลผมและน้อง ๆ...
ขอเชิญพี่ ๆ พบกับเนื้อหา
อุบัติเหตุในเด็กวัย
เตาะแตะหรือวัยเด็กเล็ก
(1-3 ปี) และวัยก่อนเรียน
(3-6 ปี) ในบทเรียนครั้ง
ถัดไปนะครับ”

